

KULTŪROS

PANORAMA

2

RADVILIŠKIO RAJONO KULTŪROS ĮSTAIGŲ KOORDINACINĖS TARYBOS LAIKRAŠTIS

1990 m. KOVAS

Kaina 10 kap.

RINKIMAI IR MES

Beveik visi vykstantys kultūriniai ir ne kultūriniai renginiai dabar vyksta po rinkimų ženklų. Varsary vienai rinkimai, kovo mėnesį kiti. Nuo politinio gyvenimo atitrūkęs (o tokie šiais laikais vos ne muziejinės retenybės), gal ir netais kartais susigauo kada, kam, už ką ir kodėl balsuoti. O susigauyti reikia ir net būtina. Politinė orientacija viena iš žmogaus politinės kultūros dalių. Kur mus nuvedė politikai beraščiai, beraščiai ekonomistai, beraščiai kultūrininkai matome beveik visose gyvenimo srityse. Ir, žiūrint dabartinių kandidatų į Respublikos parlamentą sąrašą (kai rašiau šias eilutes, rinkimai dar neįvykę), matyti, kad jau atsisakome šypsena keliančio posakio, kad valstybę gali valdyti kiekviena virėja. Pagaliau nustojome juokinti pasaulį ir įrodinėti šią „tiesą“. Absoliuti dauguma kandidatų turi aukštąjį išsilavinimą, žymi dalis net mokslo vardus. Tai liudija, kad mes, kaip ir visas padorusis pasaulis, atsigrežiame į kompeten-

tingus žmones, kad pagaliau išsivaduosime nuo Sarikovų vadovavimo viso gyvenimo srityse. Gal kiek ir užgauna mūsų ambicijas tai, kad kandidatų į Respublikos Aukščiausiąją Tarybą sąrašuose (bent jau Sąjūdžio remiamų) beveik nesimato kultūros darbuotojų, kultūros veikėjų, kad kandidatų rinkiminėse programose retai teuzsimenama apie kultūros reikalus. Matyt, ne be reikalo neseniai pareikštas nepasitikėjimas Ministrų Tarybos Pirmininko pavaduotoju P. Ignotu ir Kultūros ministro pavaduotoju P. Kibildžiu. Juk visi mokėmės marksistinę filosofiją ir atsimename, kad mums visiems amžiams nulemtas antstato vaidmuo. Ir galbūt ne tik marksistų ir ne tik jų vadovaujamose šalyse.

Bet, nepaisant to, reikia stengtis taisyti kultūros reikalus. Tam puikiausiai galime panaudoti rinkimus į vietines Tarybas. Tik jos spres iškilusius klausimus, o ne TSRS ar LTSR Aukščiausiosios Tarybos. Jos, kad ir kiek vaisingai beposė-

džiautų, nėra pajėgios išspręsti Radviliškio ar tuo labiau kiekvieno kaimo, pavyzdžiui, Polekėlės, problemų, nors ir kaip mes to norėtume. Pagaliau tai ir nėra šių aukštų valdžios organų uždavinys. Jie tik savo leidžiamais įstatymais gali suteikti prielaidas laisvam mūsų veikimui arba jį apriboti. Geresnis, žinoma, pirmasis variantas. Tik baisu, kad gavę reikalingą laisvę, paprasčiausiai nežinosime, ką daryti, kurlink eiti. Arba tiesiog nenorėsime eiti. Savo veiklos kryptis turime numatyti jau dabar. Tam turi pasitarnauti ir rajono kultūros darbuotojų konferencija, kaip rajoninis Kultūros kongreso atitikmuo.

Todėl didelę reikšmę turi kandidatų į vietines liaudies deputatų Tarybas kėlimas. Deja, deja... Nežinau kas trukdo kultūros švietimo darbuotojams aktyviai dalyvauti šioje kampanijoje. Kur kur, o vietinių savivaldybių organuose turėti savo atstovus tiesiog būtina. Tuo labiau dabar, kai joms suteikti dideli įgaliojimai. Todėl tikiu, kad per likusį laiką kandidatais į vietines Tarybas dar bus iškelti kultūros švietimo darbuotojai.

E. DAUGNORA

„Kalboje tauta pasisako, kas esanti, ko verta. Tautos kalboje yra išdėta visą jos prigimtis, istorija, būdo ypatybės, vieta, dvasia“ (J. Jablonskis).

Nereikia įrodinėti gimtosios kalbos reikšmės žmogaus gyvenime. Juk Motinai, Tėvynei, kalbai, anot poetų, širdy palikta amžinoji vieta.

Kalba tokia kasdieniška, artima, kad jos didybės nepajėgiame suvokti, pamirštame jos dėsningumus, prisigraibstome svetimų posakių.

1990-ieji — lietuvių kalbos metai. Gražinę lietuvių kalbai Valstybinės kalbos statusą, turėtume ją saugoti, išlaikyti ir, anot Just. Marcinkevičiaus, perduoti ją kaip tautos gyvybės duoną ateinančioms kartoms. Kalbos likimas — ne tik kalbininkų, bet ir visos tautos ran-kose.

Tąkart rajono bibliotekininkai rinkosi į Centrinę biblioteką padiskutuoti, pasvarstyti, kokiais konkrečiais darbais pažymėti Lietuvių kalbos metus, kaip pagerbti Gimtą kalbą.

Skaitykloje paruoštas standas „Taisyklų žodžiui keliai!“, knygų paroda „1990-ieji — Lietuvių kalbos metai“, publikuojamos žymių žmo-

KALBOS METAI

nių mintys apie kalbą, parinkta knygelių kalbos kultūros tema. Išklaustas pranešimas „Kalba gimtoji lūposna įdėta“. Buvo pasiūlyta visose bibliotekose paruošti parodas, skirtas Lietuvių kalbos metams. Parodose, stenduose galėtų būti skyriai, pavyzdžiui: „Gimtojo žodžio lobynas“ (knygos, straipsniai apie kalbininkus, lietuvių kalbos tyrinėtojus), „Knygnešiai“, „Mintys apie kalbą“, „Kalba kaip poezija“ (mūsų poetų posmai Kalbai), „Gerbkime žodį“ (netaisyklingos kalbos taisyimai), Padiskutuoti, pasvarstyti kalbos klausimus galėtume drauge su žymesniaisiais mūsų respublikos kalbininkais. Būtų naudinga ir gražu juos pakviesti į svečius. Mokyklose, įmonėse, įstaigose galėtų vykti kalbos savaitės. Pasišnekučiuoti tarmiškai, padainuoti lietuvių liaudies dainų galėtume vakaronėje „Kuri tarmė gražiausia?“ Įdomu

būtų aplankyti žymiausių lietuvių kalbininkų gimtines, vietas, susijusias su jų gyvenimu. Argi neateitume į vakarą, kuriame eiles apie Gimtą kalbą skaitytų respublikos aktoriai? O ir patys pajėgtume pasirošti raiškiojo skaitymo konkursui. Na, o metų pabaigoje įvyktų rajoninė šventė, skirta Lietuvių kalbos metams. Sumanymų, pasiūlymų daug... Svarbu, kad meilė ir pagarba Gimtam žodžiui švente nesibaigtų.

Susitikimo pabaigoje buvo parinkta pačių bibliotekininkų netaisyklingos kalbos pavyzdžiui. Drauge bandyta pataisyti, pavyzdžiui: neša atsakomybę už visą skyrių (atsako, yra atsakinga), dienos bėgyje nebaigsiu ataskaitos (per dieną), aš skaitau, kad reikia (aš manau), išieginė diena (poilsio), daleista trūkumų (padaryta), pagrinde tvarkė knygas (daugiausia), pirmoje eilėje reiktų perskaityti (pirmiausia) ir t. t.

K. Būga yra pasakęs: „Kalbos aš dar nemoku. Man ne gėda tai prisipažinti. Aš jos mokysiuos visą gyvenimą. Gėda būtų jos nesimokyti!“
A. BALČIAUSKIENĖ

MOLINUKO TEATRAS

Skaičiai ir faktai

„Molinuko teatras“ — regioninė vaikų lėlių teatrų šventė vyko Radviliškio kultūros rūmuose vasario 10–11 dienomis. Dalyvavo 11 kolektyvų iš 7 rajonų ir Šiaulių bei Panevėžio miestų (miestams atstovavo po 2 kolektyvus), nors regione yra 19 rajonų. Renginys vyko 11 valandų (abi dienas po penkias su puse valandos). Žiūrovų buvo nedaug. Nė vieno spektaklio metu jie nepajėgė užpildyti salės.

Svečiai

Sventėje dalyvavo Respublikinio moksleivių estetikos mokslinio metodinio centro teatro skyriaus vedėja Vija Dudoriūtė, Mokslninio metodinio kultūros centro teatro skyriaus vyresnioji mokslinė bendradarbė Audronė Sabaliauskienė, Lietuvos moksleivių rūmų teatro-studijos vedėja Birutė Jauniškienė, „Lėlės“ teatro režisierius Rimas Driežis ir Valstybinės Konservatorijos Klaipėdos fakultetų vyr. dėstytoja-dailininkė Sofija Kanaverskytė. Svečiai įteikė kiekvienam kolektyvui diplomus ir atrinko Respublikinės „Molinuko teatro“ šventės dalyvius.

Sventės pertraukoje S. Kanaverskytė pasakė:

— Lėlių teatras nesunkiai priinama ir efektyvi vaikų estetinio auklėjimo forma. Ir labai galima, kad mūsų fakultetuose ši disciplina apeinama ir nedėstoma. Todėl ir bemaž neturime specialistų lėlininkų. O tokia šventė labai graži ir reikalinga. Visokių spektaklių matome. Ir gerų, ir prastesnių, bet bendras išspūdis neblogas.

Reikėtų dar priminti, kad dailininkė S. Kanaverskytė buvo šiek tiek suinteresuotas asmuo. Ji Kelmės rajono Tytuvėnų vaikų lėlių liaudies teatro „Giliukas“ spektaklio „Sidabrinė kulka“ scenografijos autorė. O spektaklis vaidina prasme buvo vienas gražiausių.

Spektakliai

Pirmąją dieną bemaž visa galva už kitus aukštesnis atrodė Panevėžio gamybinio susivienijimo „Linas“ profsąjunginio kultūros klubo „Lėlių vežimo“ teatras (vad. A. Markuckis), suvaidinęs E. Matulaitės pasaką „Ką jūs iš manęs padarėt?“ Šis kolektyvas bene vienintelis atsisakęs širmos. Ir nors jo artistai pripratę vaidinti vežime, bet gerai jautėsi ir scenoje. Kai artistai su lėlėmis vaidinimo pabaigoje išbėgo į salę, vaikams buvo daug džiaugsmo. Jie galėjo paglostyti simpatišką karvę, mielus senukus ir kitas lėles. Jų didelės lėlės atrodė lyg specialiai tokiai didelei scenai pritaikytos, kai kitų kolektyvų lėlės didžiulėje salėje ir scenoje truputį pasimesdavo, sunku buvo jas išžiūrėti. Jei „Molinuko teatras“ dar sykį užklys į Radviliškį, rengėjams

gal reikėtų pagalvoti, kaip išspręsti šią problemą.

Originaliomis lėlėmis išiminė kitas panevėziečių kolektyvas — trečiosios vidurinės mokyklos lėlių teatras (vad. I. Olenčina). Bet ne itin vykusį dramaturgiją sukludė jiems pasirodyti sėkmingiau.

Antrąją dieną geriausiu spektakliu tapo Šiaulių kultūros rūmų lėlių teatro kolektyvo (vad. O. Dautaraitė) parodyta V. Žilinskaitės pasaka „Paršiukas ir parašutas“. Tai labai poetiškas spektaklis, skirtas tiek suaugusiems, tiek vaikams, skleidžiantis kilnias idėjas.

Na, o Radviliškio centrinės bibliotekos lėlių teatro kolektyvui (vad. V. Rimaitė) gerų žodžių buvo prikalbėta daugiau avansu. Spektaklis dar nėra išbaigtas, jam trūksta gyvybės. Bet kolektyvas pats tą supranta ir „Meškiuką Rudnosiuką“ žada parodyti balandžio mėnesį.

O į respublikinę „Molinuko teatro“ šventę atrinkti Panevėžio „Lino“ ir Šiaulių kultūros rūmų lėlių teatrai. Palinkėsime jiems sėkmės.

J. BUKAS

Juokas, keliantis optimizmą

Tiesą pasakius, nors ir esu nepataisomas optimistas, eidamas į rajoninę satyros ir humoro trupių apžiūrą, buvau nusiteikęs gana pesimistiškai. Pagrindinė priežastis buvo nelabai vykusį pernykštę apžiūrą. Joje nedalyvavo pripažinti rajono lyderiai — Seduvos V. Vazalinsko tarybinio ūkio-technikumo meninė agitbrigada „Asorti“. Siemet ji jau nedalyvavo. Susikūrė „Asorčiukai“ ir Pono Kontrimo šou grupė. Šios grupės gėdos nepadarė. Visiškai silpnų, bejėgiškai scenoje atrodančių trupių, šiomet nebuvo.

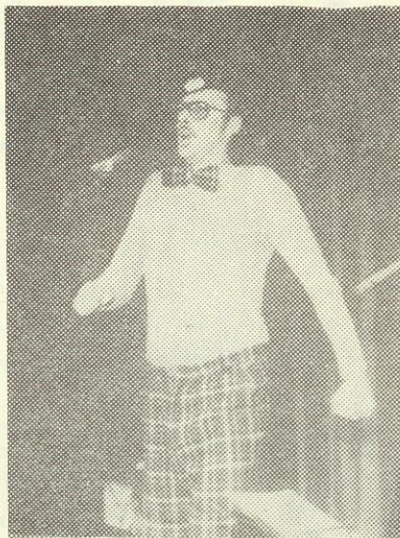
Agitbrigados žanro specifika ta, kad ji įgalina ir įpareigoja labai operatyviai atsiliiepti į dienos aktualijas. Ir štai Radviliškio III vidurinės mokyklos kolektyvas (vad. V. Ananjevienė) „piketuoja“ mūsų visuomenės negeroves, V vidurinės mokyklos agitbrigada „Spargalka“ (vad. N. Jasinaučienė, Z. Kiroj) ieško savo mokykloje „Mafijos“ (ir deja, kaip ir mūsų visuomenė, viskuo apkaltina jau mirusią pernykštę „špargalką“). Vėriškių kaimo kultūros namų agitbrigada „Šakės“ (vad. J. Skulmis, D. Valiušaitytė) drauge su seneliu Žaldoku nukeliauja į priešrinkiminį sambrūzdį Spindiškiuose, rajono vartotojų kooperatyvo trupė (vad. D. Jakovleva) pasitiko iš miško sugrįžusį tėvelį. Tik abu raudondvareikių kolektyvai buvo kiek tolimesni nuo tokių aktualių šmaikštavimų. Bet tiek „Asorčiukų“, tiek Pono Kontrimo grupės pasirodymuose politiniai akcentukai nebuvo apeiti. Abiejų kolektyvų vavovui V. Digrevičiui atrodo humoro gyslė užkalkėti nežada, tuo labiau, kad tėčiui juokauti po truputį jau padeda sūnus.

Zoninėje satyros ir humoro trupių apžiūroje dalyvaus Seduvos tarybinio ūkio-technikumo Pono Kontrimo šou grupė su programa „Į balą puolęs, sausas nekilsi“ ir rajono vartotojų kooperatyvo agitbrigada su programa „Sugrįžo tėvelis iš miško“. Šie kolektyvai ir buvo pripažinti rajoninės šventės laureatais. Na, o visi kiti kolektyvai tikrai nusipelnė diplomantų vardų, kurie jiems buvo suteikti.

Visos apžiūroje dalyvavę trupės tuo pačiu buvo pakviestos į balandžio 1-ajai skirtą Kultūros rūmų renginį „Tūkstantis šypsenu“.

R. KISKIS

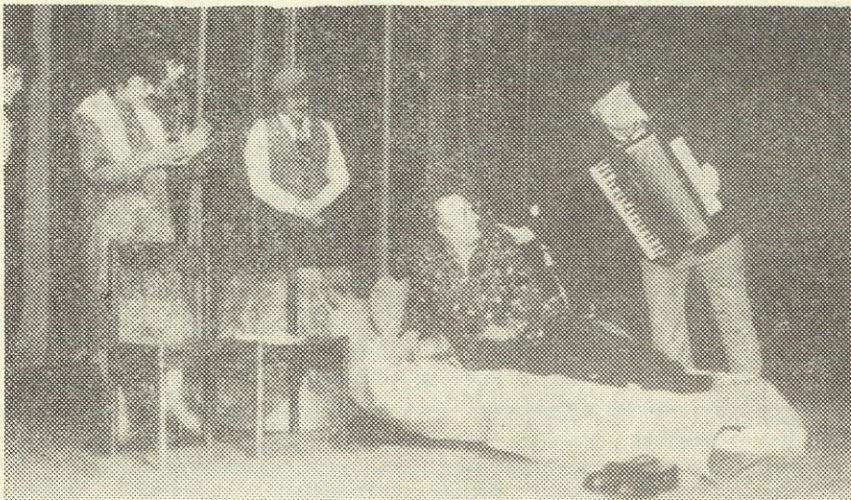
Nuotraukos S. ŠERIO.

V. Digrevičius.

Pasirodo „Asorčiukai“.

Vėriškių agitmeninė brigada „Šakės“.

Atminties šventė

Vasario 16, Nepriklausomybės dienai skirti renginiai Radviliškyje prasidėjo vasario 13 d. „Zinijos“ draugijos suorganizuotu vakaru „Saukiu aš tautą“. Vakare dalyvavo istorikai, skaitovai, solistai.

Vasario 16-ąją buvo aukojamos šv. Mišios už Lietuvos Nepriklausomybę, kurias Radviliškio bažnyčioje laikė klebonas L. Vaičiulionis.

Po mišių visi patraukė į senąsias miesto kapines prie paminklo žuvusiems kautynėse su bermontininkais 1919 metais spalio mėnesį. Tai vienas iš tų nedaugelio paminklų, kurių šiais laikais nereikia atstatinėti. Tikriausiai jį išgelbėjo tai, kad pastatytas kapinėse. Mitingas pradėtas Vinco Kudirkos eilėraščiu „Gražu, gražiau, gražiausia“. Žodis suteikiamas rajono LDT VK pirmininko pavaduotojui A. Ziboliui. Jis pasveikino visus su Tautos švente, pakvietė susitelkti darbui, kad būtų atgauta Nepriklausomybė, paprašė pagerbti kritusius tylos minute. Po to pasisakė Šiaulių „Aušros“ muziejaus Radviliškio skyriaus vyr. mokslinis bendradarbis V. Seniauskis. Jis apžvelgė tautos kelią į Vasario 16-osios aktą, prisiminė, kaip prie šio paminklo grupė jaunuolių

nusprendė iškelti Trispalvę 1941 metų Vasario 16. Deja, jie buvo išduoti, ir tolimesnis jų likimas neži-

nomas. Mitingą kapinėse užbaigė giesmėmis. Buvo sugiedotas himnas, „Graži tu mano, brangi tėvyne“, „Marija, Marija“. Prie paminklo padedamos gėlės, uždegamos žvakutės.

Iš kapinių žmonės pamažu patraukė į Kultūros rūmus. Čia visi apžiūrėjo atidarytą Radviliškio liaudies meistrų klubo narių darbų parodą, pasiklausė Kultūros rūmų ir Centrinės bibliotekos folklorinių ansamblių atliekamų dainų.

Po to buvo parodyta poetinė-muzikinė kompozicija „Lietuva, tu man viena“, kurioje skambėjo lietuvių poetų ir tremtinių eilės, dainos, taip pat N. Ščiukaitės atliekamos dainos apie Lietuvą. Kompozicijos pabaigoje skanduodami „Lie-tu-va“ su žvakutėmis nuėjome prie Trijų kryžių, pastatytų Radviliškio tremtiniais, negrįžusiems į Tėvynę. Čia vėl buvo skaitomos eilės, savo dainas dainavo Tremtinių klubo ansamblis.

Taip pat buvo padėtos gėlės, uždegtos žvakutės prie kopyltstulpio Radviliškio kautynių lauke, prie rezistencijos kovotojų kapų.

Ta pačia proga norėtusi padėkoti Radviliškio Tremtinių klubui ir jo pirmininkui Vaicekauskui už didelę paramą organizuojant iškilmes.

E. DAUGNORA

Jau mėnuo praėjo nuo įvykusio respublikos Kultūros darbuotojų profsąjungos suvažiavimo.

Pagrindinį pranešimą suvažiavime perskaitė respublikinės profsąjungų tarybos pirmininkė A. Leparskienė. Jos pranešime akcentuota kad profsąjungos, kaip ir visa kultūra, šiuo metu yra kryžkelėje. Nėra kultūros vystymo programos, profsąjungos pajungtos smulkiems buitiniams reikalams spręsti, o svarbūs socialiniai kultūros darbuotojų klausimai profsąjungoms neaprepiami. Profsąjungos negina dirbančiųjų nuo administracijos, o kad būtų kitaip, būtina profsąjungas atriboti nuo administracijos, jos turėtų imtis ginti žmonių interesus. Ji pabrėžė, kad būtina kuo greičiau parengti ir priimti kultūros įstatymą, kuris apibrėžtų ir profsąjungų funkcijas. Profsąjungos gi turėtų daugiau rūpintis tinkamomis ir saugiomis dirbančiųjų sąlygomis, ginti dirbančiųjų interesus. Netikslinga teatralams spręsti bibliotekininkų ar kitų profesijų dirbančiųjų problemas. J. Nekrošius akcentavo, kad

Iš suvažiavimo sugrįžus

profsąjungas būtina demontuoti, kad nesijaučia jokie profsąjungų rūpesčiai dėl tolimesnio kultūros likimo, kad profsąjungoms nebūtina dubliuoti, o tuo labiau ir būti paklusnėmis administracijai. Profsąjungoms labiau būtina rūpintis šeima, jos ateitimi, nežiūrint ir nebijant draudžiamų įstatymų. Profsąjungų bejėgiškumą liudija vargani priedai prie atlyginimų, kurie daugumoje tik pablogina mikroklimatą kolektyvuose. Reikėtų rūpintis stabiliais darbuotojų atlyginimais, o ne kamšyti skyles nepastoviais priedais. V. Rimša pabrėžė, kad kultūroje ir profsąjungose pertvarkos dar nesijaučia, nes vadovauja jai senieji valdininkai, kurie tik vaidina persitvarkymą, todėl progreso dar nesimato. Neruošta dar ir valstybinių kultūros įstaigų valdymo sistema, kultūra neginama juridškai — o tai ir būtų gyvybinė profsąjungų funkcija. Kalbėtojas išreiškė di-

delį susirūpinimą dėl blogėjančios respublikoje bibliotekų materialinės būklės, nes kulto pastatai gražinami, o juose buvusios įkurtos bibliotekos paliekamos nežinomybėje. Skelbiamas kultūros įstaigų savarankiškumas padėtį tik blogina, nes einama lengviausiu — etatų mažinimo keliu. Kalbėta suvažiavime ir apie apgailėtiną tik 1 proc. lėšų, skiriamų kultūrai, kai tuo tarpu Prancūzijoje kultūra eina antroje vietoje po gyvybinių reikalų, ir jai čia skiriami 8 proc. nuo valstybės biudžeto. Kalbėta ir apie žemą kultūros darbuotojų intelektą, apie prastą specialistų ruošimą, ir apie diferencijuotą kultūros darbuotojų darbo apmokėjimą.

Nutarta sudaryti respublikos kultūros darbuotojų profsąjungų federaciją, apačiose burtis į profsąjungas pagal profesijas, išrinktas naujas profsąjungų respublikinis komitetas.

P. KAZLAUSKAITE

Redakcijos adresas
235120 Radviliškis
Maironio 10
Tel. 54805

Spauda — iškilioji, apimtis 0.5 sp. lanko. Tiražas 1000 egz. Rinko ir spaudė Šiaulių valst. spaustuvs „Titnagas“ Radviliškio skyrius., V. Bernotėno 5. Užsakymo Nr. 516.

Redakcinė kolegija: J. Dabulskienė, E. Daugnora (redaktorius), V. Jaddova, A. Januševičienė, A. Jurgauskas, E. Prascevičius, V. Valantinaitė, fotografas S. Serys.